

“Toinen elämä on alkanut”.

Nuoren identiteetin rakentuminen muutoksien keskellä

Helen Dunmoren romaanissa Ingo – *Meren kansa*

Nina Säisä

**Kandidaatintutkielma
Oulun yliopisto
Humanistinen tiedekunta
Kirjallisuus
Huhtikuu2018**

Sisällys

1 Johdanto.....	2
2 Lasten fantasia.....	4
2.1 Todellisuudet.....	5
2.2 Teemat.....	6
2.3 Eroavaisuudet.....	8
3 Stuart Hall.....	10
3.1 Määrittely.....	10
3.2 Postmoderni subjekti.....	12
3.3 Erot.....	13
4 Elementit.....	15
4.1 Meri.....	15
4.2 Maa.....	16
5 Identiteetti.....	17
5.1 Meri ja perhe.....	18
5.2 Elämänmuutokset.....	19
5.3 Addiktio.....	20
6 Päätäntö.....	22
Lähteet.....	

1 Johdanto

Valitsin tutkimuskohteekseni Helen Dunmoren Ingo-sarjan ensimmäisen osan, joka ilmestyi englanniksi vuonna 2005 ja suomeksi samana vuonna nimellä *Ingo – Meren Kansa* (jatkossa pelkkä *Ingo*).

Teos on nuorille suunnattua fantasiaa, joka sijoittuu meidän reaali maailmaamme, tarkemmin Englantiin Cornwallin rannikolle. Se sisältää maagisia piirteitä, kuten elementteihin liittyvää taikuutta ja toisen rinnakkaisulottuvuuden, Ingon, jossa on reaali maailman ulkopuolisia piirteitä. *Ingon* voisi luokitella maagiseksi realismiksi mutta sen maagisuus ei ole romaanin kuvaamassa maailmassa vallitseva asiantila, vaan asia, josta vain harvat ovat tietoisia. Romaanin virikkeenä on ollut cornwallilainen legenda miehestä, joka vastaa meren kutsuun.

Ingon tapahtumat sijoittuvat meren äärelle. Cornwallin asukkaat ovat päivittäin tekemisissä meren kanssa ja niin on päähenkilö Sapphirekin. Teos käsittelee nuoren Sapphiren isän Matthewin katoamista merellä ja sen vaikutusta Sapphiseen ja tämän perheeseen.

Nuoren päähenkilön identiteetin rakentuminen on *Ingon* keskeinen asia, jonka käsittelyä myöskin teoksen fantasiaulottuvuuden voi katsoa palvelevan. Sapphire on nuori tyttö, joka kokee jotakin elämänsä kannalta mullistavaa, ensin isän kadottua ja sitten löytäessään tiensä merenalaiseen Ingo-maailmaan. Silmiinpistävää teoksessa on maan ja meren esittäminen vastakkaisina. Sapphire jäsentää omaa perhettäänkin maan ja meren vastakkaisuuden avulla ja löydettyään *Ingon* hänen maailmansa muuttuu laajemminkin kaksijakoiseksi. Hänen pohdintansa ei ole täysin polarisoitua, mutta se keskittyy luokittelemaan asioita pareihin ja käsittelemään näitä pareja pääasiassa erojen kautta. Pohtiessaan suhdettaan Ingoon, Sapphire joutuu refleктоimaan omaa paikantumistaan sekä perheessään että maailmassa yleensä.

Ingossa on merkille pantavaa myös sen symbolismi. *Ingossa* on myös ajankohtaisia teemoja, kuten perheen rikkoutuminen ja sen sisäisen kommunikoinnin vähyys. Nuoren itsensä etsiminen on *Ingossa* rinnastettu eskapismiin ja addiktioon. Kuitenkin *Ingossa* käsitellään

todellisia ja kipeitä nuorten ongelmia fantasiafiktion keinoin; sen etäännyttävä vaikutus kenties tekee helpommaksi kohdata, tunnistaa ja työstää noita ongelmia.

Fantasian kyky irtaantua hetkeksi todellisuudesta ei ole arjen kieltämistä tai arjen pakenemista vaan asioiden päälaelleen kääntämistä. Sen kautta voidaan samaan aikaan käsitellä todellisuutta läpivalaistuna, symbolien tai allegorioiden avulla, tai vain puhtaasti rakentaa mielikuvituksen varaan uudenlaisia ajatusrakennelmia. (Leinonen 2006, 37.)

Identiteetin pohtiminen kytkeytyy myös isän katoamiseen, joka on Sapphiren elämässä tärkeä hahmo ja jonka katoaminen herättää tietysti monia kysymyksiä. Teoksen henkilöt spekuloiivat, onko Sapphiren isä hukkunut vai lähtenyt jonkun toisen naisen mukaan. Perheen lapset eivät usko kumpaankaan vaihtoehtoon, mutta aikovat löytää tämän. Isän katoaminen muuttaa myös perheen sisäistä dynamiikkaa, mikä puolestaan vaikuttaa Sapphiren minäkuvaan. *Ingossa* liikutaan takaumien ja nykyajan välillä. Takautumista käy ilmi, millainen on Sapphiren suhde isäänsä sekä miten perhe on tämän katoamisen myötä muuttunut. Takautumien avaamissa muistoissa on perheen sisäistä riitelyä; sen sijaan onnellisista hetkistä puhutaan harvinaisina. Tämän vuoksi teos kertoo mielestäni ensisijaisesti perheen hajoamisesta, ei niinkään kuoleman tematiikasta sinänsä.

Helen Dunmore itse liittyy *Ingoon* voimakkaan kaipauksen. Hänestä moni lapsi näkee perheessään, miten intohimot ja kaipaus vieraannuttavat ihmisiä (Benedicte 2005 36–37.) Tämä mielestäni näkyy *Ingossa* periehenhajoamiseen johtavissa tapahtumissa, erityisesti isän suhtautumisessa mereen ja myöhemmin Sapphiren suhtautumisessa Ingoon. Tulen tarkastelemaan heidän suhtautumistaan mereen ja Ingoon tarkemmin myöhemmin.

Ingosta Sapphires löytää itselleen sekä turvallisen pakopaikan, että myöskin vaaroja ja seikkailuja. *Ingon* voi nähdä kertovan suuresta kaipauksesta ja intohimosta, joihin Dunmore viittasi aiemmin. Toki *Ingon* merkitykset ovat kirjassa laajemmat, mutta Sapphires elämässä Ingo saa hyvin intensiivisen, suorastaan addiktoivan merkityksen, kuten teoksessa annetaan ymmärtää. Ennen kaikkea *Ingossa* on kyse nuoren kohtaamista vaikeista tilanteista ja itseymmärryksen kasvamisesta niiden työstämisen ja reflektoinnin kautta. Työni otsikossa oleva sitaatti viittaa juuri tällaiseen vaikean asian prosessointiin; se on lainattu seuraavasta kohdasta teoksessa:

Minun vanha elämäni ja isän, äidin ja Conorin vanha elämä on pysähtynyt kuin kuin kello. Toinen elämä on alkanut. Kuulen, kun se tikittää eteenpäin: Isä on poissa, isä on poissa, isä on poissa. (Ingo 28.)

Halusin viitata otsikon mottotekstillä juuri tähän kohtaan teoksessa, koska se kuvaa mielestäni hyvin Sapphiren kokemaa elämänmuutosta ja sen merkitystä hänelle sekä perheelle. Jotain on muuttunut niin voimakkaasti, että elämä on jakautunut aikaisempaan, muutosta edeltävään elämään ja sitä seuraavaan uuteen elämään. Isän katoaminen ei ole ainoa tärkeä teoksessa esiintyvä muutos, mutta lähtökohta, johon muut muutokset liittyvät.

Tarkastelen tutkielmassani niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat Sapphiren identiteetin rakentumiseen ja kehitykseen: miten niitä on kuvattu ja millaisia merkityksiä ne kantavat? Keskityn erityisesti Ingoon ja perheeseen, koska ne ovat teoksessakin korostettuina. Nojaan erityisesti Stuart Hallin identiteettiä koskevaan teoretisointiin. Näistä lähtökohdista pohdin esimerkiksi sitä, miten identiteetti rakentuu dialogisesti, erojen ja identifikaatioiden prosessina. Teoksessa vastakkainasettelut ja erot on tuotu selkeästi esille ja niitä korostetaan paitsi teemojen tasolla, myös päähenkilön kautta. Sapphiren identiteetti ei kuitenkaan rakennu pelkästään erojen kautta, eivätkä käsiteltävät vastakkaisuudet ole täysin kontrastisia vastapareja, joten pohdin myös niiden yhtäläisyyksiä.

Aluksi esittelen lasten fantasiakirjallisuuteen liitettyjä piirteitä keskittyen tarkastelemaan niitä suhteessa *Ingoon*. Miten *Ingo* sopii kyseiseen genreen, mitä sen sisällä on yleensä käsitelty ja mitä *Ingo* käsittelee. Osiossa pohdin myös *Ingon* toisen ulottuvuuden luonnetta. Jatkan identiteetin reflektointia Hallin teoretisoinnin valossa. Tämän jälkeen siirryn tarkastelemaan maan ja Ingon kuvailua teoksessa. Sitten käyn läpi mitä meri ja Ingo merkitsevät Sapphiredelle sekä tämän perheelle. Tämän jälkeen käsittelemme Sapphiren identiteettiä elämänmuutoksien kautta. Pohtiessani perheen merkitystä Sapphiredelle hyödynnän Mary Douglasin pyhän ja vieraan käsitteitä.

Varsinaista aiempaa Ingoa koskevaa tutkimusta ei löytynyt, ainoastaan muutamia pienimuotoisia esittelyjä teoksesta. Lainaan niitä jonkin verran lasten fantasiaa käsittelevässä osuudessa.

2 Lasten fantasia

Ingo on lajityypiltään fantasiakirjallisuutta; Maria Loikkasen (2006, 55) sanoin ”[l]uontevasti kirjoitettua persoonallista fantasiaa, jollaiseen nykyään törmää harvemmin” eli kyseisessä artikkelissa, se nähdään fantasian sisällä erottuvana. Samansuuntaisesti myös Niko Peltonen (2006, 42) luonnehtii Ingoa ”omaperäiseksi teokseksi”. Se on suunnattu nuorille ja siitä puhutaan sekä lasten, nuorten että nuorten aikuisten kirjana, mikä johtuu varmaankin sen teemoista, jotka ovat monen ikäisille relevantteja. Ensin luokittelen *Ingon* fantasian sisällä maagiseksi realismiksi. Eri todellisuudet-alaluvussa käyn myös tarkemmin läpi eri todellisuuksien esiintymistä Ingoissa, koska koen sen teoksen tarkastelun kannalta oleelliseksi. Tämän jälkeen käsittelemme fantasiakirjallisuuden teemojen näkyvyyttä *Ingoissa*.

Ingon voidaan katsoa lukeutuvan maagisen realismin pariin. Maaginen realismi ei ole fantasiakirjallisuuden kohdalla tyypillisimpiä luokituksia, vaan yleensä puhutaan yliluonnollisesta fantasiasta ja mahdottomasta fantasiasta, jotka luokitellaan vielä matalaksi tai

korkeaksi fantasiaksi. Maaginen realismi mainitaan näiden luokittelujen lisäksi, kuitenkin niiden ulkopuolella. Fantasian voi nähdä olevan vanhaa kirjallisuutta, jossa nykyinen realismia korostava päävirtaus on uutta. *Ingon* voi siis katsoa kuuluvan fantasian sisällä uuteen kertomatyyliin, joka on tullut suosituksi viime vuosikymmeninä ja jossa olennaista on eri genrejen yhdisteleminen (Sisättö 2006, 10,14.)

Maagisessa realismissa teoksen maailma on kuvailtu pääosassa luonnolliseksi, mutta siihen kuuluu myös ylikuonnollisia piirteitä (Sisättö 2006, 14). *Ingon* tapauksessa tällaisiksi piirteiksi voidaan lukea ainakin magia ja toinen maailma – Ingo. Maaginen piirre teoksessa on myös ylikuonnollisen pitkä ikä. Carnen-muori puhuu teoksessa niin kuin olisi ollut paikalla satoja vuosia sitten, merenneidon ja ensimmäisen Matthewin rakastuessa.

2.1 Todellisuudet

Fantasiagenreä *Ingo* ilmentää esimerkiksi normaaliulottuvuuden ulkopuolisella fantasiamaailmalla, Ingolla. Tällaiset kokonaiset toiset maailmat ovat fantasiakirjallisuudelle tyypillisiä. Niitä kutsutaan myös toissijaisiksi maailmoiksi.” (Sisättö 2006, 16.) Toisin kuin esimerkiksi C. S. Lewisin Narnia-sarjassa (1950–1956), jossa toiseen maailmaan kuljetaan vaatekaapin välityksellä, Ingoon ei ole mitään yksittäistä kulkureittiä. Ingoon voi matkata veden välityksellä. Sapphire ja Conor siirtyvät Ingoon aina läheisen poukaman kautta.

Fantasiaa, jossa fantasiamaailma kietoutuu osaksi todellista maailmaa, kutsutaan kahden maailman fantasiaksi. Tällaisessa fantasiassa fantasiatodellisuus ei ole päähenkilölle itseäänselvyys, eikä Sapphirekaan ole aluksi Ingosta tietoinen. Päästäkseen Ingoon, Sapphiren on opittava päästämään irti maasta ja aluksi hän tarvitsee tähän Faron apua. Maailmojen ylittäminen ei tapahdu siis tiedostamatta. *Ingossa* maailmat esiintyvät limittäin. Henkilön on mahdollista olla samanaikaisesti molemmissa maailmoissa. Teoksessa on olentoja, jotka ovat olemassa Ingossa ja maalla samanaikaisesti, kuten lokit ja delfiinit. *Ingossa* on myös kohta, jossa Sapphire ottaa aurinkoa Ingossa lähellä meren pintaa, kun veden päällä veneessä Roger näkee hänet. Roger ei ole Ingossa, tai edes tietoinen sen olemassaolosta. Ingoon on siis mahdollisuus nähdä sen ulkopuolelta.

Ingon kohdalla on siis vaikea sanoa, onko kyse kahdesta erillisestä maailmasta. Ingon sisäiset paikat ovat myöskin reaali maailmassa olemassa. Teoksessa mainitaan myös Ingon osaavan suojautua ihmisiltä ja puolustaa itseään. Teoksessa puhutaan kuitenkin rajojen ylittämisestä, eli niitäkin maailmojen välillä on. Nämä rajat ilmenevät kipuna maailmojen välillä siirryttäessä. Sapphireen ja Conoriin sattuu, kun he menevät Ingoon; samoin vastaavasti Feroon ja Elviraan heidän siirtyessään maalle. Sen sijaan kotiin palaaminen ei satuta. Kipua kuvataan voimakkaana, erityisesti ensimmäisellä rajojen ylittämiskerralla. Teoksessa on myös loppua kohden kohta, jossa Sapphireen sattuukin hänen palatessaan maalle.

Ensimmäinen henkäys tuntuu siltä kuin puukko iskisi keuhkoihini. Olen poissa Ingosta. Yskin ja pärskin. Sattuu. Sattuu, vaikka ei pitäisi. Minähän olen *ihminen*. Vedän toistamiseen henkeä, ja puukko iskee uudestaan. Taivun kaksin kerroin tuskasta. Ilman maku saa minut yökkäämään. Haluan takaisin (Ingo 323)

Kohtaus kuvaa mielestäni Sapphiren kokemia muutoksia Ingon löydettyä ja hämmennystä siitä, minne hän kuuluu.

Teoksessa annetaan ymmärtää, että rajojen ylittäminen on harvinaista. Faro sanoo sen olevan Sapphireelle ja Conoriille mahdollista vain siksi, että heillä on veressään merta:

--juuri sen ansiostahan me voimme ylipäänsä tavata. Sinä ja minä. Sen ansiosta, että sinussa on Merta. Mutta en minä tiedä, minkä verran sitä sinussa on tai kuinka vahvana. Ethän sinä taida tietää sitä itseään? (Ingo 220.)

Myös Carnen-muori sanoo sisarusten suvussa esiintyvän voimakasta meren verta. Maailmojen ylittämiseen liitetään siis oletettavasti vaatimus osittaisesta kuulumisesta tähän maailmaan.

Teoksessa puhutaan myös valinnasta maailmojen välillä. -- perintö ei pakota teitä hyväksymään sitä. Te valitsette. Suolavettä vai makeaa vettä. (Ingo 271.) Suolavesi vertautuu tässä Carnen-muorin dialogissa Ingoon, koska Sapphire haluaa sen seurauksena juoda suolavettä. Teoksessa ei käy ilmi, onko kyseessä lopullinen päätös. Kuitenkin jo päätöksen mainitseminen saa miettimään, onko pitkäaikainen kanssakäyminen maailmojen välillä edes mahdollista.

Carnen-muori puhuu myös elementtien tasapainoista sanomalla esimerkiksi:

--Jos Ingo rikkoo rajansa, Maakin rikkoo rajansa. Ingon pitäisi pysyä siellä missä sen paikka on, että minäkin voin pysyä omalla paikallani. (Ingo 163.)

Maa ja vesi eli Ingo siis ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja reagoivat toisiinsa, vaikka kuuluvat eri maailmoihin. Käyttämällä sanaa paikka, Carnen-muori kuitenkin myös näkee Ingon maan tavoin selvästi johonkin paikkaan sidonnaisena. Ingolla ja maalla voisi katsoa olevan siis jonkinlaisia keskinäisiä sääntöjä, mutta näitä sääntöjä on myös mahdollista rikkoa.

Ingossa myös aika kuluu maasta erillään, mikä taas viittaa erilliseen todellisuuteen. Ajankulun eroista kertoo se, miten Sapphire ei Ingosta palatessaan tiedä, paljonko aikaa on kulunut. Teoksessa puhutaan erikseen Ingon ja maan ajasta, jotka kulkevat toisinaan samanaikaisesti, toisinaan erillään. Teoksessa ei selviä, miten aika käytännössä Ingossa toimii. Ulottuvuudet eivät siis noudata samaa aikaa, joskin ajankuluun voi vaikuttaa myös Ingossa tapahtuva tietoisuuden muuttuminen. Ensimmäisen osan perusteella on kuitenkin mahdoton määritellä, miten maailmojen vuorovaikutus toimii ja kuinka limittäin ne oikein ovat. Monet asiat jäävät vielä avoimiksi, mutta varmaa on, etteivät Ingo ja maa ole toisistaan täysin erillään.

2.2 Teemat

Lasten fantasialle tyypillisinä teemoina nähdään meidän maailmamme epäkohtien esittely siirtämällä ne fantasiamaailmaan. Kirjailijan katsotaan tarinan kautta peilaavan, analysoivan ja purkavan tiettyä, yleensä yhteiskunnallista problematiikkaa, ja tähän fantasia on hyvä työväline (Sinisalo 2004, 23.) Yhtenä esimerkkinä nimetään luonnon tuhoaminen, mikä myös *Ingossa* ilmenee Faron tuntemassa vihassa ihmisiä kohtaan. Faro kuvailee ihmisten tekemiä tuhoja näin:

--verkot raapivat kaiken elävän irti merenpohjasta. Murskaatte korallit. Meidän viljelymme ovat raunioina. Turmelette elämän Ingoista, ettekä edes tee sillä mitään. Kaappaatte delfiinejä verkkoihinne, joissa ne hukkuvat. Metsästäte valaita. Viillätte hailta selkävät irti ja jätätte ne lojumaan omaan vereensä. Viemärinne suoltavat saastaa Ingoon. Te tukahdutatte meidät öljyyn ja tahmaatte sillä merilintujen sulat, kunnes ne eivät enää pysty uimaan eivätkä lentämään. Opetatte lokit syömään jätteitä kalojen sijaan. Ryöstökalastatte kaikki kalat. Anastatte meidän rannikkopaikkamme ja täytätte ne rakennuksilla niin, että Ingo tukehtuu.” (Ingo 202–203.)

Lainaus on lyhennetty, sillä Faro kuvaa ihmisten tekemiä tuhoja yksityiskohtaisesti, laajasti ja kuvailevasti. Siinä tulevat myös ilmi ihmisten tekojen moninaiset seuraukset. Kyseessä on teoksen pisin Faron puhuma osuus ja poikkeuksellisen yksityiskohtainen dialogi. Kuvailun laajuus kertoo mielestäni halusta saada lukija pohtimaan todellista luonnon tuhoamista. Halusin tuoda Faron dialogin esille myös, koska se ilmentää mitä Faro kokee Ingoon kuuluvaksi. Hän ei kerro vain henkilökohtaisesti kokemiaan tuhoja, vaan myös yleisemmin merestä ja merilinnuista. Ingolaisiksi katsotaan siis myös meren eläimet, joiden kanssa merenväki pystyy kommunikoimaan. Ympäristötietoiselle nuortenkirjallisuudelle onkin tyypillistä kuvata useimmiten voimakkaasti inhimillistettyä nisäkästä. *Ingossa* kyse ei ole nisäkkästä, eikä yhdestä erikoistapauksesta, mutta inhimillistäminen ja hellyyttäväksi tekeminen on siinäkin läsnä. Merenelävistä puhutaan ajattelevina sekä tuntevina olentoina, jotka puhuvat ymmärrettävää kieltä (Lahtinen 2013, 102.)

Ekologisia ongelmia kuvataan nykyään nuortenkirjallisuudessa myös globaalisin mittasuhtein (Lahtinen 2013, 203), mikä näkyy *Ingossa* Faron kuvailun laajuudessa. Ingon mittasuhteista ei kirjassa anneta selkeää kuvaa, mutta siinä puhutaan meristä sekä vesistöistä ja liikutaan merivirtauksien mukana laajasti veden sisällä. Lastenkirjallisuudessa tuodaan usein ilmi, etteivät luontoa tuhoa vain yksittäiset luonnosta vieraantuneet tahot, vaan koko ihmiskunta (Lahtinen 2013, 105). Faro puhuu ihmiskunnasta, sen sijaan että puhuisi jostain sen sisäisestä ryhmästä.

Toinen tyypillinen teema on kasvaminen. (Sisättö 2006, 18.) *Ingossa* ei lähdetä matkalle pelastamaan maailmaa tai kukistamaan pahaa, mitkä esitellään fantasialle tyypillisinä juonikuvioina (Sisättö 2006, 17). Kasvaminen on enemmän esillä Sapphiren kokemien muutoksien ja niihin suhtautumisen kautta. Rohkeus ja vastuuntunto nähdään kasvamisessa korostettuina (Sisättö 2006, 18) mikä mielestäni ilmenee myös *Ingossa*. Sapphire päättää pelastaa Rogerin siitä huolimatta, että kokee tämän uhkana perheelleen. Ennen

pelastamiskohtausta Sapphire on usein tuntenut pelkoa perheenhajoamisesta ja ulkopuolisuudesta, mutta ei ole kohdannut pelkojaan, vaan paennut niitä Ingoon. Kohtaus toimii siis mielestäni käännekohtana, jossa Sapphire löytää rohkeutensa ja ottaa vastuuta omista teoistaan, sillä hän on myös osasyynä Rogerin onnettomuuteen ja hänellä olisi periaatteessa mahdollisuus myös seurata tilannetta vain sivusta.

Teemoiltaan *Ingon* voidaan siis sanoa ainakin osittain sopivan tyypilliseen fantasiakirjallisuuteen, joskin siitä myös puuttuu sille tyypillisiä teemoja. Esimerkiksi hyvä vastaan paha- näkökulma ei teoksessa nouse esille, vaikka tämä nähdään tyypilliseksi lasten fantasiakirjallisuuden teemaksi. *Ingossa* ei myöskään ole mitään suurta vastustajaa, joka tulisi voittaa tai maailmaa pelastettavana. Vastustajaksi teoksessa voidaan lukea addiktio, perheen hajoaminen tai Dunmoren sanoman valossa myös vieraantuminen. Nämä ovat realistisempia ja samaistuttavampia ongelmia ja pelastettavaksi voidaan lukea korkeintaan isä, jota Sapphire ja Conor etsivät. Toki teoksessa pelastetaan vaaralta myös sukeltajat, mutta kyse on pienemmän mittakaavan tapahtumista. Lisäksi *Ingossa* esiintyvä taikuus on vain sivuosassa ja esiintyy varsin arkisesti ja vähäeleisesti. Taikuus ilmenee pitkälti Carnen-muurin muodossa, hän auttaa lapsia ymmärtämään Ingoa ja antaa neuvoja, sen sijaan että tekisi näyttäviä maagisia taikatemppeja. Taikuutta ilmenee teoksessa esimerkiksi marjassa jonka Carnen-muori antaa sisaruksille ja joka saa heidät tuntemaan lämpöä ja turvaa sekä yhteenkuuluvuutta maahan. *Ingo* keskittyy mielestäni käsittelemään realistisia ongelmia kuten perheensisäisiä muutoksia ja eroa, sekä nuoren identiteetin rakentumista näiden muutoksien keskellä.

2.3 Eroavaisuudet

Ingoon liittyy myös kyky irrottautua todellisuudesta, mikä yhdistetään erityisesti fantasiaan, joskin näkisin tämän liittyvän myös kirjallisuuteen ylipäätään. Tätä eskapismia tarvetta voi kuvata näin:

Taipumus kuvitella siirtymä yhdestä todellisuudesta toiseen lienee lajityypillinen piirteemme, joka kumpuaa psyykkeemme perusrakenteista ja on manifestoitunut kautta aikojen taiteen, tieteen ja uskonnon välityksellä. Ihmismieli on taipuvainen todellisuuden hahmottamiseen dualististen vastakohtaparien kautta, ja jakaahan psykologia ihmismielenkin kahteen osaan: tietoiseen ja tiedostamattomaan. Tuntuu siis luontevalta ajatella, että ihmismieli jakaa jo lähtökohtaisesti todellisuudenkin tämänpuoleiseen ja tuonpuoleiseen. (Jääskeläinen 2006, 83-84.)

Otin tämän lainauksen mukaan, koska se kuvastaa mielestäni hyvin *Ingoa*, jossa eroavaisuuksia tuodaan esille vastakkaisuuksien kautta ja päähenkilö jäsentää maailmaa tällaisin binariteetein. Kyse ei ole täydellisistä vastakohtista, vaan enemmänkin asioiden hahmottamisesta erojen kautta. Teoksessa voidaan myös käyttää esimerkiksi turva vastaan vaara-asetelmaa Ingosta ja maasta puhuttaessa, mutta Ingo näyttäytyy Sapphirelle molempien kautta, riippuen tilanteesta. Tämän taipumuksen katsotaan liittyvän haaveeseen löytää jotain uutta, kartoittamatonta ja valloittamatonta aluetta, millaisena voimme nähdä Ingon. (Jääskeläinen 2006, 84.) Teoksessa käy ilmi, ettei Ingossa ole karttoja tai kirjoitusta. Kartattomuutta voi pohtia yhteydessä valtaan ja imperialismiin. Karttojen voi nähdä “-- edustavan tapoja sijoittaa itsemme laajempaan kokonaisuuteen ja auttaa meitä hahmottamaan sitä mitä me olemme”. (Massey 2008 80,86–87). *Ingon* tapauksessa tämä tapa koskee vain ihmisiä, joiden tapa kartoittaa asioita huvittaa Faraa. Hän toteaa: “Karttoja tarvitsevat vain ihmiset, sillä he eivät koskaan tiedä, missä ovat” (Ingo 195.) Ingolaisten näkökulmasta kartat ovat siis tarpeettomia. Ingolaisilla on siis osittain eroava näkemys vallasta ja representaatiosta.

Ingolaiset eivät myöskään käytä paikoista samoja nimityksiä kuin ihmiset. Faro puhuu paikoista yleisemmin: “Voitaisiin piipahtaa länteen menevässä virtauksessa. Siellä on maata. Toinen Ilman ihmisten valtakunta. Sen takana on Suuri valtameri.” (Ingo 193.) Sapphiresta Suuri Valtameri ei ole tarpeeksi spesifi nimitys. Hän kysyy Farolta, mikä paikan tarkempi nimi on. Faro vastaa sen olevan “nimi siinä missä jokin muukin” (Ingo 195) ja jatkaa pilkkaamalla ihmisten tapaa kulkea karttojen kanssa ja kirjoittaa nimilappuja. Faron näkökulmasta meressä ei ole kirjoitettuna mitään rajaa, ja ihmisten tapa kartoittaa on rajoittava ja turha. Ingolaisillakin on kuitenkin spesifimpiä nimiä heille tärkeille paikoille, kuten teoksessa mainittu Rajamer, Ingolaisilla ei myöskään välttämättä ole tarvetta verrata itseään ihmisiin, vaan he ovat tietoisesti erilaisia. Faron kohdalla tulee ilmi ainakin haluttomuus omistaa ja turhautuminen siitä, miten ihmiset haluavat saada kaiken, sekä ihmisten tapojen järkevyyden vähättely verrattaessa niitä ingolaisten tottumuksiin ja käytänteisiin. Faro myös kokee ihmisten omistushalun uhkana.

Ingon voidaan nähdä myös olevan Sapphirelle tila, jossa rakentaa omaa identiteettiä toisin. Ingossa merkitykset muuttuvat ja eri asiat ovat ajatuksissa läsnä kuin maalla, reaalityodellisuudessa. Ingo saa kyseenalaistamaan aiempia normeja, kuten yllämainitun kartoittamisen. Sapphire ei aina ole samaa mieltä Faron kanssa, mutta hänen mielipiteensä tuovat kuitenkin uuden näkökulman, jonka valossa pohtia omia arvoja. Ingossa on myös mahdollisuus ajatusten jakamiseen, mikä antaa uuden erilaisen ulottuvuuden asioiden käsittelyyn. Erilaisuudessaan Ingo voi myös tuntua valloittamattomalta ja mielenkiintoiselta sen poiketessa omasta ulottuvuudestamme, vaikka sijaitseekin sen lomassa. Kuitenkin fantasian perusta on, että sen luoma sisäinen maailma on käsiteltävissä vain suhteessa reaali maailmaan, josta se poikkeaa osittain, mutta jota se myöskin muistuttaa (Ihonen 2002, 186).

Eli vaikka katsoisimme *Ingoa* verraten sen eroavaisuuksia maahan nähden, on sen ja reaali maailman välillä pakostikin myös samaa, eikä se ole täysin erilainen tai erillinen. Esimerkiksi Faron ja Sapphiren muistojen jakaminen kertoo myös maailmojen välisestä samankaltaisuudesta. Sapphire onnistuu jakamaan Farolle lapsuudestaan muiston, joka on samankaltainen Faron lapsuudenmuistojen kanssa. Muistossa Sapphire ja Conor ovat veden äärellä tutkimassa merivuokkoja, mihin Faro toteaa:

--Me olimme aina tuntikausia Elviran kanssa katsomassa kallioiden syvänteitä kuten tekin. Kun näin sinun muistosi, tuntui siltä kuin se olisi ollut minunkin muistoni. (Ingo 198.)

Yhdessä he tulevat siihen tulokseen, että ainoa ero tilanteiden välillä on se, että Conor ja Sapphire olivat rannalla Faron ja Elviran ollessa vedessä. He myös pohtivat ehkä tehneensä näitä asioita samanaikaisesti.

Fantasia siis käsittelee meidän elämässämme esiintyviä asioita jonkin siihen kuulumattoman kautta, ja tämän ajatuksen pohjalta myös *Ingo* ilmentää fantasiakirjallisuuden tarkoituksia. Pitää kuitenkin myös mainita, ettei kyse voi olla mistään elämäämme täysin kuulumattomasta, vaan jostain, mitä on mahdollista peilata myös omaan maailmaamme. Ingon ja maan suhdetta on kuvattu myös sanoilla “twin worlds” (Benedict 2005, 36–37), suomeksi kaksoismaailmat, mikä mielestäni kuvaa hyvin erillisiä mutta samankaltaisia ja osin myös samanaikaisesti ilmeneviä todellisuuksia ja auttaa ymmärtämään näiden maailmojen suhdetta.

3 Stuart Hall

Kuten johdannossa totesin, määrittelen identiteetin Hallin identiteetin teoretisoinnin pohjalta, prosessuaalisena ja liikkeessä olevana, jopa häilyvänä. Hallin käsitys identiteetistä vaikuttaisi avaavan merkittävällä tavalla myös Ingon identiteettiproblematiikkaa. Käyn ensin läpi Hallin reflektiota identiteetistä. Tämän jälkeen tuon esiin postmodernin subjektin tilannetta, koska teoksen nykyhetkeä ja Sapphiren identiteettikriisiä voi nähdäkseni suhteuttaa juuri siihen. Lopuksi pohdin, miksi eroilla on väliä. Erot päätin ottaa esille teoksessa esiintyvien erotteluiden ja vastakkainasettelujen sekä myöskin vuorovaikutuksen takia.

3.1 Määrittely

Hall kuvailee nykyihmisen identiteettiä tai pikemminkin identiteettikriisiä. Hän pohtii identiteettiä omasta näkökulmastaan maahanmuuttajana ja kahden maan kansalaisena. Hänestä maahanmuuttaja joutuu aina vastaamaan kysymykseen, “miksi olet täällä” ja hänelle vastaus oli, “koska perheeni ei ole täällä”. Hän näkee tämän tilanteen yleispätevä: “Me olemme siellä missä olemme voidaksemme olla poissa jostain muualta” (Hall 1999, 10.)

Tämä toteamus sopii hyvin myös *Ingoon*. Sapphire pakenee Ingoon, kohdatessaan arkielämässään ongelmia, jolloin Ingo kutsuu häntä voimakkaimmin. Hän saattaa myös paeta Ingoon välttyäkseen joltain epämiellyttävältä tilanteelta. Perheen positiivinen läheisyys taas hiljentää Ingon kutsua hänen mielessään. Hän siis joskus tietoisesti, joskus tiedostamattaan menee Ingoon ollakseen jossain muualla. Tämän toteamuksen voi kuitenkin katsoa sopivan Sapphiseen vain hetkittäin, hän hakeutuu Ingoon myös etsiäkseen perhettään.

Hall (1999, 11) ei kuitenkaan halunnut kertoa tuota syytä kenellekään, vaan kehitteli sen tilalle muita hyväksyttävämpiä kertomuksia. Hall kokikin identiteetin olevan keksitty konstruktio, fiktiivinen, sillä hänen identiteettinsä muotoutui suhteessa kertomuksiin. Identiteetti näyttäytyy kerrottuna ja fiktiivisenä myös Sapphirelle ja juuri Ingo paljastaa tuon identiteetin esittämisenä – ja toisaalta avaa mahdollisuuksia identiteetin kertomiselle toisin. Ingon voisi nähdä paikkana jossa hänen ei tarvitse olla mitään, tai ainakin hän saa olla jotain muuta. Ingossa hänen ei tarvitse selitellä itseään eikä kertoa itsestään samoin kuin maalla; Ingossa

hänellä ei ole historiaa. Ingossa on myös erilaisia tapoja käydä dialogia, kuten muistojen jakaminen. Tämä on käytännössä uudenlainen tapa kertoa itsestään.

Ingossa eletään hetkessä ja asiat, jotka maalla merkitsevät, unohtuvat ainakin hetkittäin. Sapphire unohtaa Ingossa perheensä tai ainakaan ei huolehdi heistä kuten maalla. Tämä on merkittävää, koska perhe on niin paljon läsnä Sapphiren ajatuksissa, takautumissa ja siinä, miten hän näkee itsensä. Perheen merkitys Sapphiren identiteetin rakentumiselle näkyy myös siinä, että perheen ongelmat ovat keskeisenä syynä Ingoon ajautumiseen. Sapphire voi ajautua Ingoon halusta olla poissa perheensä luota, paetakseen jotain vaikeaa tilannetta tai pelätessään jäävänsä perheen ulkopuolelle. Hän voi päätyä Ingoon myös Ingon houkutellessa häntä sinne lumouksella: saamalla hänet luulemaan, että hänen isänsä on siellä – tätä käsitellen tarkemmin addiktion yhteydessä. Sapphire päätyy Ingoon myös pelätessään veljensä puolesta, hakeakseen tämän pois sieltä tai mennäkseen tämän tueksi sinne, koska ei halua jäädä yksin. Sapphiren tapauksessa on paradoksaalista, että Ingo on hänelle sekä piilopaikka perheeltä, että samanaikaisesti paikka jonne hän hakeutuu etsiäkseen isäänsä tai veljeään.

Ingoa voisi pitää jonkinlaisena pysähtyneenä välitilana, jossa Sapphire pitää taukoa kertomuksensa pohtimisesta. Hänen elämässään on tapahtunut ja tapahtuu paljon muutoksia, jotka mullistavat arkea ja pakottavat myös pohtimaan omaa identiteettiä jatkuvasti. Myös muuttunut arki voi ajoittain tuntua ylivoimaiselta. Ingon voi myös nähdä paikkana, jossa Sapphire saa luoda identiteettiään uudelleen eri näkökulmasta. Perhe on myös kuormittava asia muutoksien ja konfliktien takia, joten paikka jossa perhe ei ole läsnä, voi tuntua vapauttavalta. Vaikka Sapphire Ingoon mennessään pohtisi perhettään, muisto perheestä haalistuu Ingossa. Conorkin kertoo kyllä teoksessa samankaltaisesta unohtamisesta, tai perheen toissijaisuudesta Ingon vaikutuspiirissä. Kyse ei siis ole vain Sapphiren halusta unohtaa, vaan Ingon olemuksesta. Halusta unohtaa voi katsoa olevan kyse silloin, kun Sapphire hakeutuu Ingoon paetakseen tai ollakseen erossa perheestään.

Hall (1999, 11) kertoo, ettei kuitenkaan päässyt perheestään eroon muuttamalla pois, sillä he ovat silti läsnä hänen ajatuksissaan. Hänestä minuus rakentuu tällaisessa “poissa- ja läsnä olevassa kiistasuhteessa johonkin muuhun, johonkin toiseen, ’todelliseen minään’ joka on sekä paikalla että poissa”. Identiteetti sijaitsee siis siirtymissä elämässä eron kanssa ja eron kautta kuten Hall asian ilmaisee. “Identiteetti muodostetaan siinä epävakaassa pisteessä, missä ’ääneen lausumattomat’ subjektiviteettia koskevat tarinat tapaavat historian ja kulttuurin kertomukset. Ingo paikkana antaa Sapphirelle mahdollisuuden ottaa etäisyyttä ja käsitellä asioita eri tavalla tai vältellä niiden käsittelyä olemalla niistä erossa, mutta sen voi myös nähdä paikkana, jossa hän kokee todellisen minän olevan läsnä. Ainakin Sapphire tuntee itsensä Ingossa erilaiseksi, hänen minuutensa on erilainen sekä siellä ollessa, että siellä olemisen seurauksena. Ingo tilana on paradoksaalinen myös koska Sapphire on siellä samanaikaisesti poissa ja läsnä Ingon hämärtäessä tiettyjä asioita hänen mielessään.

Sapphiren kokemaa identiteettikriisiä selittää myös identiteetin siirtymä eron kautta. Siihen liittyvät muutokset ja niiden heijastaminen omaan luotuun kertomukseen siitä mitä ihminen on suhteessa historiaansa. Sapphire kokee paljon muutoksia ja ne liittyvät asioihin jotka hän kokee identiteettinsä kannalta tärkeiksi. Pohdin näitä muutoksia enemmän elämänmuutokset-osiossa. Tässä kohden tyydyn vain toteamaan, että nähdäkseni teos kertoo ennen kaikkea nuoren ihmisen identiteettikriisistä hänen kokiessaan enemmän muutoksia kuin pystyy käsittelemään.

Sapphire myös työstää itsetuntemustaan erilaisin eronteoin. Teoksessa annetaan ymmärtää, ettei Sapphire samaistu ikäisiinsä nuoriin, koska heidän elämänsä ei ole hänen näkökulmastaan samanlaista ja hän on heihin nähden erilainen. Hän näkee siis eron oman perheensä ja idyllisen perheen välillä. Erilaisuuden tunne selitetään näillä eroilla, mutta siihen voi liittyä myös Sapphiren ikä, johon erilaisuuden tunne myös liitetään. Nämä erot rakentuvat symbolien ympärille ja ovat kuvitteellisia. Esimerkiksi käsitys idyllisestä perheestä on kulttuurisesti luotua. Hall (1999, 13–14) pitää minää fiktiona samoin kuin “sulkeutumia” joiden oletetaan luovan samaistuttavia yhteisöjä. Hän näkee identiteetin myös koko ajan muuttuvana, päättymättömänä prosessina, johon yksilö tekee keinotekoisia loppuja voidakseen sanoa, millainen hän sillä hetkellä, ”juuri nyt”, on. Tällaisina keinotekoisina sulkeutumina hän mainitseekin juuri perheen mutta myös kansakunnan, etnisyyden ja seksuaaliteetin (Stuart Hall 1999, 13). Kohdeteoksessani keskeisiä sulkeumia ovat identiteetti ja perhe mutta muutkin sulkeutumukset ovat mahdollisia teemoja sarjan jatko-osissa.

Sapphire ei näe itseään koko ajan samanlaisena, vaan vaihtelevasti tilanteiden mukaan. Hän käy läpi laajoja elämänmuutoksia, joihin ei teoksen aikana ehdi sopeutua, mikä taas luo hämmennystä. Sapphirella on siis tarve jonkinlaiselle päätökselle ja teoksessa onkin eräänlainen keinotekoinen loppu, jossa hän ymmärtää, ainakin osittain, mitä hänelle tapahtuu ja tekee päätöksiä Ingon suhteen.

Hall (1999, 19) myös toteaa, että tällä hetkellä “identiteettikriisi” nähdään osana laajempaa muutosprosessia, joka “siirtää paikaltaan modernien yhteiskuntien keskeisiä rakenteita ja prosesseja sekä horjuttaa niitä kehikkoja, joka antoivat yksilölle vakaita tukipisteitä sosiaalisessa maailmassa”. (Hall 1999, 19)

Ingo on sarjan ensimmäinen osa, jonka voi nähdä vasta esittelevän Sapphiren identiteettikriisin taustoja. Ingon löytymisen laajempia vaikutuksia häneen tai hänen lähipiirilleen voidaan vasta arvailla. Sarjan aloitusosassa ympäröivä yhteiskunta ja yhteisö eivät juuri näy, vaan teos keskittyy kuvaamaan perheen hajoamisen ja Ingon löytymisen vaikutuksia Sapphireen. Kulttuurieroja Ingon ja maan välillä pohditaan hieman ja Ingo vaikuttaa kulttuuriltaan pysähtyneemmältä kuin nopeaa muutosta läpikäyvä ihmisten maailma. Toisaalta on mielenkiintoista, että teoksessa aika ei juurikaan näy sen kummemmin ingolaisten kuin ihmisten keskuudessa, vaikka reaali maailmassa sijoittuminen moderniin aikaan tuleekin ilmi esimerkiksi tietokoneiden maininnasta. Nykyaika ei näy kuitenkaan Sapphiren arjessa kuin korkeintaan sivulauseessa, jos silloinkaan.

Sapphirella vaikuttaisi olevan tarve vakaisiin tukipisteisiin, mikä on ymmärrettävää ajatellen hänen isänsä katoamista ja perheen murenemistä. Hän kaipaa perheen sisäistä eheyttä ja on hämmentynyt sen kokemista muutoksista. Hän tuntuu kaipaavan elämäänsä jotakin pysyvää tukea.

3.2 Postmoderni subjekti

Hallin (1999, 22–23) mukaan postmodernisubjekti, on sekä subjektien, että sosiaalisten maailmojen liikkeen seurausta. Subjekti koettiin ennen yhtenäisempänä, kun taas nykyään tiedostetaan ja tunnustetaan, että subjektilla voi olla samanaikaisesti monia identiteettejä. Myös kulttuuristen identiteettien identifikaatio prosessista on Hallin mukaan tulossa aiempaa avoimempaa, moninaisempaa ja ongelmallisempaa. Postmodernilla subjektilla ei siis seurauksena ole kiinteää, olemuksellista tai pysyvää identiteettiä. Se muotoutuu ja

muokkautuu jatkuvasti suhteessa niihin tapoihin, joilla meitä representoidaan tai puhutellaan meitä ympäröivissä kulttuurisissa järjestelmissä. Identiteetin ei voi enää sanoa olevan jokin varma ihmisen sisällä oleva olemus tai vain ihmisten välisestä dialogista rakentuva asia. Ympäristömme on hajanaista ja elää jatkuvassa muutostilassa.

Ingossa kuvataan nuoren päähenkilön kokemaa voimakasta identiteetikriisiä, joka on seurausta hänen kokemistaan suurista elämänmuutoksista. Myös muiden teoksen hahmojen voi sanoa kokevan näitä muutoksia, vaikka heidän näkökulmansa niihin eivät juurikaan tule esille. Kuitenkin, jo ennen näitä elämänmuutoksia, teoksessa voi huomata perheen isän identiteetin olevan hajanainen ja ristiriitainen: yhtäältä hän on tai ainakin yrittää olla sitoutunut ja vastuullinen perheensä, toisaalta hän kaipaa merta ja sen edustamaa vapautta. ”Eikö meillä enää koskaan ole omaa elämää?” (Ingo 17) hän kysyy Sapphiren äidiltä, kun tämä kieltäytyy lähtemästä hänen kanssaan rannalle, koska ei halua jättää lapsia yksin. Teoksessa on siis tuotu esille hänen ainakin hetkittäinen turhautumisensa vanhempansa oloon ja halunsa myös sen ulkopuoliseen elämään. Koen tämän tärkeänä, koska isä on ainoa henkilö, jonka Sapphire kuvailee teoksessa muistuttavan itseään. Hän kyllä toteaa toisinaan isän katoamisen jälkeen hänen ja Conorin olevan samanlaisia, mutta puhuu enemmän yhteenkuulumisesta, kun taas isän tapauksessa hän puhuu luonteiden, suuntautumisten ja temperamentin samankaltaisuudesta, ja esimerkiksi meren kaipuu esiintyy heissä molemmissa hyvin voimakkaana. Isä on myös ollut henkilö, jonka Sapphire on kokenut tunnevan hänet parhaiten.

Sapphiren identiteetin muodostumisessa on myös elämänmuutoksien ohella kyse elämänvaiheesta. Sapphire tuntee ulkopuolisuutta, minkä voi osin selittää hänen iällään, mutta myös elämänmuutoksien seurauksena. Sapphire myöskin vertailee asioita paljon eroavaisuuksien kautta, verraten asioita pareittain, kuten esimerkiksi maata ja merta, mutta näitä eroavaisuuksia ei esitetä täysin vastakkain, vaan myös osittain limittäin. Kuitenkin hän selvästi luokittelee asioita ja pohtii omaa olemistaan suhteessa niihin. Teoksessa hän suhtautuu asioihin ristiriitaisesti, eikä osaa hahmottaa, mihin hän kuuluu ja miten tai mitä hänen elämässään tapahtuu. Onko isä esimerkiksi pysyvästi poissa, viekö äidin uusi miesystävä tämän paikan, kuuluko hän enää perheeseensä ja ovatko he ylipäätään perhe? Nämä kaikki ovat kysymyksiä, joita hän miettii *Ingossa*.

Selvästikin Ingo, 2000-luvun alussa julkaistu nuorille suunnattu teos, pyrkii kuvaamaan heidän elämässään oleellisia asioita. Jokaisella aikakaudella on sille ominaisin kirjallisuus, ja lastenkirjoissa arvot tulevat yleisesti selkeämmin esille kuin aikuisten kirjoissa. Nuorisokirjallisuuden myös katsotaan seuraavan valppaammin omaa aikaansa ja vastustavan nopeammin vallitsevia normeja. Vaikka nyky maailmaan sijoittuminen ei *Ingossa* juuri näykään hahmojen arjessa, voi sen katsoa heijastavan aikaansa teemoillaan (Karasma 2013, 184.)

3.3 Erot

Teoksessa merkityksiä käsitellään paljon – mutta ei pelkästään – erojen kautta. Hall tarkastelee neljää erilaista teoreettista perustelua, jotka käsittelevät eroja ja toiseutta. Tuon näistä eron perusteluista tarkemmin esiin kaksi pohdintaa, jotka näen tulkintani kannalta merkittävänä.

Lingvistiikasta, eli kielitieteestä kumpuaa selitys “eroilla on väliä, koska ne ovat välttämättömiä merkityksen kannalta: ilman niitä merkitystä ei voisi olla olemassa”. Tätä voi havainnollistaa esimerkiksi sanapareilla, kuten musta ja valkoinen tai *Ingossa* esimerkiksi maa ja vesi. Merkitys riippuu vastakohtien välisestä erosta. Vastakohtaisparit ovat kuitenkin binaarisia eli kaksijakoisia, ja niitä kuormittaa pelkistäminen ja yliyksinkertaistaminen. Vastakohtien välillä on aina valtasuhde, neutraaliset binaariset vastakohtat ovat harvinaisia. (Hall 1999, 153–154)

Myös kieliteorioiden parista on lähtöisin ajatus “Eroa tarvitaan, koska merkityksiä on mahdollista rakentaa ainoastaan dialogissa “toisen” kanssa. Merkitys ei kuulu kenellekään lukijalle yksin vaan syntyy eri puhujien vuorovaikutuksessa. “Puhuja ottaa maailman omakseen ja sopeuttaa sen omaan semanttiseen eli merkityso pilliseen ilmaisemisen intentioonsa. Toinen on merkityksen kannalta olennainen. Kukaan ryhmä ei voi täysin kontrolloida, mitä merkitsee kuulua ryhmään, koska merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa muiden ryhmien kanssa. (Hall 1999, 155–156.)

Sapphire käsittelee asioita paljon erojen ja osittain vastakkaisten parien kautta ja siten yksinkertaistaen. Merkitystä on varmasti Sapphiren iällä, jota ei ole kirjassa tarkasti kerrottu, mutta kyse on nuoresta, sekä takaumien kautta lapsesta, jonka maailmankuva ei ole vielä päässyt laajenemaan. Hänellä vastakohtat eivät kuitenkaan ilmennä niinkään valtasuhteita. Vaikka Sapphire tarkastelee asioita erojen kautta, ei niitä yleensä esitetä täysin toisilleen vastakkaisina. Eroja kuitenkin korostetaan. Hänen mielipiteensä erojen vahvuuksista myös vaihtelee. Esimerkiksi verratessaan maata Ingoon, Sapphiren mielipide molemmista vaihtelee tilanteen mukaan. *Ingossa* dialogin merkitys korostuu Faron ja Sapphiren kanssakäymisessä sekä Sapphiren ja Conorin keskusteluissa. Sapphire löytää kyllä vertailussaan myös yhteneväisyyksiä, joten ei ole kyse täydestä vastakohtaisuudesta, vaan enemmän luokittelusta, johon liittyy myös vastaparien käyttöä tai ainakin erojen korostamista. Hän pohtii asioita verraten yhtä asiaa johonkin toiseen, myös yksittäiseen asiaan, mikä luo kuvan pareista.

Vastakkaisuuksien esiintymistä voisi pohtia myös Sapphiren iän ja kehityksen kautta. *Ingon* alussa Sapphire puhuu isästään ja itsestään yhtenä, Conorista ja äidistä toisena ja käyttää tässä yhteydessä sanaa puolikkaat. “Ei haittaa, että meidän perheemme on tehty kahdesta puolikkaasta. Pääasia on, että pysymme yhdessä.” (Ingo 11.)

Hän siis käsittelee perheensisäisiä eroavaisuuksia luokittelemalla perheensä kahteen osaan, joille hän myös antaa vastakkaisia piirteitä, joskin kyse tuskin on täydellisestä vastakkaisuudesta. Samankaltainen luokittelu näkyy myös myöhemmin. Tämä saattaa olla korostettuna myös, koska *Ingo* on sarjansa ensimmäinen teos ja siis osa suurempaa kasvutarinaa. *Ingossakin* on jo kohtia joissa tämä vastakkaisuuden korostaminen ei päde: Sapphire oppii esimerkiksi näkemään Rogerin myös henkilönä, joka on ollut häntä kohtaan mukava– sen sijaan että katsoisi häntä vain perhettään uhkaavana vieraana. Roger ei siis lopulta ole hänelle yksiselitteisesti perheenjäsen, eikä myöskään sen ulkopuolinen uhka. *Ingon* Sapphire näkee aluksi omana pakopaikkanaan, mutta teoksen lopussa hän osaa myös asettaa sille jonkinlaiset rajat, mikä viittaa syvällisempään ymmärrykseen *Ingosta*. Mielestäni vastaparit liittyvät kyllä *Ingoon*, mutta vastakkaisuudet eivät teoksessa ole ehdottomia tai muuttumattomia. Kyse voisi olla kerronnallisesta keinosta keskittää huomio Sapphiressa tapahtuviin muutoksiin tai vain hänelle tyypillisenä tapana lähteä hahmottamaan asioita. Huomioitavaa on myös se, ettei Sapphire ole tullut pohdinnassaan vielä mihinkään lopulliseen päätökseen ja voi nähdä asiat välillä vastakkaisina, välillä pienempien eroavaisuuksien kautta.

Hall on siis sitä mieltä, että identiteetit eivät ole yhtenäisiä ja kokee ne myöhäismoderneina aikoina yhä pirstoutuneemmiksi ja säröisemmiksi. Sapphiren kohdalla emme myöskään voi

puhua yhtenäisestä identiteetistä, vaan nimenomaan säröisestä ja hämmennystä herättävästä identiteetistä, joka käy läpi suuria muutoksia, nopeammin kuin hän pystyy niitä käsittelemään ja ymmärtämään. Reflektoidessaan identiteetin prosessuaalisuutta Hall esittää essentialisoivan kysymyksen ”keitä me olemme?” sijaan senkaltaisia kysymyksenasetteluja kuin “keitä meistä voisi tulla, kuinka meidät on esitetty ja mikä kaikki vaikuttaa siihen, kuinka mahdollisesti esitämme itsemme?” Mielestäni *Ingossa* työstetään myös Sapphiren identiteettiä samalla tapaa. Hän itse pohtii kyllä sitä, mitä hänen perheensä on ollut, mutta kirjassa viitataan siihen, että Sapphiren on lopulta valittava meren ja maan välillä ja päätettävä kumpaan hän haluaa kuulua. Tämä voisi olla oletamus siitä, että ainakin lukija jo nyt pohtii sitä, mitä Sapphiredelle tulee tapahtumaan ja onko hänen isänsä jo tehnyt vastaavanlaisen päätöksen. Teoksen lopussa Sapphiren ajatukset tuntuvat myös palautuvan nykyhetkeen hänen ymmärtäessään ainakin osittain, mitä tapahtuu.

4 Elementit

Puhuttaessa elementeistä teos keskittyy maahan ja mereen. Maahan viitataan kuitenkin myös ilmaan, ja reaalimaailman ja Ingon välillä on selvä kahtiajako. Ingo sijaitsee meressä, meidän maailmamme on maata ja ilmaa. Kuitenkaan kahtiajako ei ole täysin pätevä, sillä Ingon rajoja on vaikea määritellä ja molemmissa ulottuvuuksissa on mahdollista olla myös yhtäaikaisesti. Tulesta *Ingossa* ei puhuta, joten en sitä myöskään käsittele. Sana ”Elementit” esiintyi teoksessa useasti, ja siksi käytän sitä itsekini. Elementeistä kerrotaan toisiinsa verraten, ja ne yleensä esiintyvät nimenomaan parina. Niiden kerrotaan lisäksi olevan vuorovaikutuksessa keskenään, ja niiden välillä tulisi Carnen-muorin mukaan vallita tasapaino. Teoksessa esiintyvää taikuutta kuvataan myös maan tai meren taikuutena, mikä sekin korostaa elementtien merkitystä. Sapphire jäsentää omaa identiteettiään myös elementtien kautta, pohtien oman meren-perintönsä merkitystä. Sapphire puhuu elementeistä myös henkilöiden kohdalla, ja kuten on jo todettu, tällainen luokittelu on hänelle tyypillistä. Halusin ottaa elementit käsittelyyn, koska ne ovat teoksessa niin paljon esillä.

4.1 Meri

Meri ja maa ovat teoksessa vastakkaisia joskin vuorovaikutteisia voimia, joihin liittyy voimakasta symboliikkaa. Vedestä puhutaan teoksessa useimmiten Merenä, toisinaan suoraan Ingonä. Mereen liitetään arvaamattomuus ja seikkailu. Ingon löydettyään Sapphire kokee meren myös toisinaan pakopaikkana ja turvana. Ingon löydyttyä mereen liitetään myös uudenlainen maailmankatsomus sekä moraalisia käsityksiä.

Meri symboloi teoksessa myös perheen hajoamista ja siihen kohdistuvaa uhkaa. Sapphiren isä riiteli merestä tämän äidin kanssa jo ennen katoamistaan. Hänen tapauksessaan vapaus yhdistettiin mereen. Sapphiren äiti taas pelkää merta eikä suostu sitä lähellekään. Hän on huolissaan aina isän ollessa merellä. Käy ilmi, että hänelle on ennustettu jotain kamalaa mereen liittyen ja myöhemmin hänen miehensä katoaakin merelle. Myös Conor pelkää menettävänsä Sapphiren merelle tämän tuntiessa jatkuvaa kaipuuta Ingoon. Perheen hajoaminen yhdistetään siis mereen toistuvasti, ja tätä analogiaa vahvistaa teoksen aloittava kertomus, jossa paikallinen mies jättää perheensä rakastuessaan merenneitoon ja mereen.

Dunmoren mainitseman kaipauksen ja intohimon voi katsoa kohdistuvan teoksessa mereen (Benedicte 2005, 36–37).

Merestä kerrotaan myös haluavana ja tuntevana subjektina;

”Meri kutsui minua viime yönä. Se toisti minun nimeäni. Merellä on ääni, käsitätkö! Se taisi toistella minun nimeäni meren kielellä, ja arvaa mitä: minä ymmärsin!” (Ingo 250.)

Sapphire puhuu tähän tapaan teoksessa paljon, kertoen Meren haluavan eri asioita. Yleensä Meri haluaa hänen menevän Ingoon ja kutsuu häntä. Sapphiresta Meri myös kokee tunteita, hän voi kuvailla meren olevan vihainen, jolloin Ingossa on vaarallista. Tällöin Sapphire kuvaa merta julmana, tietoisesti vahingollisena;

“Ingo ei pysty hukuttamaan meitä, mutta sillä on muitakin menetelmiä meidän tuhoamisksemme, jos se sitä haluaa.” (Ingo 297.)

Meri ja Ingo ovat siis keskenään toisinaan synonyymeja, mutta eivät aina. Niiden merkitykset ovat kuitenkin sidonnaiset keskenään. Sidonnaisuuden näen johtuvan siitä, että ne symboloivat samansuuntaisia asioita. Olettaisin myöskin, että nämä käsitykset sekoittuvat meren parissa kasvaneiden joutuessa Ingoon tutustuttuaan jäsentämään käsityksensä uudelleen. Oletukseni pohjautuu Sapphiren tapaan kuvailla merta ja Ingoa. Meri voi toisinaan olla subjektinomainen, jolloin Ingosta puhutaan paikkana. Toisinaan tämä kääntyy pääläelleen, kuten lainauksessakin näkyy. Tämä viittaa mielestäni siihen, että Meren ja Ingon merkitykset hänen mielessään sekoittuvat.

Toisaalta Sapphire on elänyt koko elämänsä meren äärellä, joten siihen liittyy myös tutuus. Sisarukset uivat meressä paljon ja tuntevat hyvin perheen kodin läheisen poukaman. Silti meri ei edusta turvaa. Sisarukset eivät saa uida poukamassa yksin, koska meri on vaarallinen ja heidän tulee koko ajan olla tietoisia nousu- ja laskuvedestä. Tutusta poukamasta löytyy myös Ingo, joka on paikkana hengenvaarallinen. Merestä puhutaan myös näennäisen turvallisenä. Kun sukeltajat aikovat sukeltaa lähelle poukamaa, näyttäytyy meri heille vaarattomana ja tyynenä, mutta pinnan alla he ovat suuressa vaarassa joutua meri-hylkeiden ruhjomaksi. Sapphiren isä on kertonut Sapphirelle merestä näin:

Meri on vahva ja villi, ja jos tekee virheen merellä, siitä joutuu maksamaan kalliisti.

Joskus hengellään. Isä sanoi kerran, että meri ei vihaa ihmisiä, mutta ei myöskään rakasta. On ihmisen asia oppia meren tavoille ja pitää huolta itsestään. (Ingo 57.)

Yleensä Sapphire kuvailee merta samantyyllisesti. Meri on jotain, mitä ei voi kokonaan tuntea, eikä siellä saa olla huolimaton. Meri ei välitä ihmisestä.

4.2 Maa

Meri on välinpitämätön ihmistä kohtaan; Maahan taas liittyy kotoisuus ja tutuus. Teoksessa Maa yhdistyy Sapphiren perheeseen, joka sitoo tämän maahan. Maa on turvallista ja yleensä arkista, joskin siihen yhdistetään myös taikuus. Maa on Sapphiren oma elinympäristö. Siellä hän pystyy hengittämään ponnistelematta ja elämään normaalisti, kun taas Ingoon meneminen ja siellä hengittäminen on erityinen taito, jonka Sapphire oppii Faron avulla.

Sapphire vertaa teoksen alussa veljeään ja äitiään maahan. Veli ja äiti ovat hänen elämässään ihmisiä, jotka huolehtivat hänestä ja joihin hän voi luottaa ja tukeutua. Hän näkee heidät tasaisina ja rehellisinä. Sapphire itse kertoo valehtelevansa toisinaan ja olevansa temperamenttinen isänsä tapaan. Hänen isänsä saattaa myös lähteä mitään kertomatta, mutta hän tietää aina missä veli ja äiti ovat. Myös Sapphire karkaa teoksen aikana Ingoon kertomatta kenellekään. Maa liitetään teoksessa usein muutenkin perheeseen. Sapphire ajautuu Ingoon usein ollessaan riidoissa perheensä kanssa tai suhtautuessaan siihen ristiriitaisesti, kun taas perheen ollessa läheisesti yhdessä Ingon kutsu pienenee.

Myös maahan liittyy kuitenkin myös arjen ulkopuolinen tekijä, taikuus. Maa-taikuus ilmenee kuitenkin yleensä Carnen-muorin yrityksenä saada Sapphire tuntemaan yhteyttä perheeseensä ja tuntemaan olonsa tyytyväiseksi ja rakastetuksi maalla. Maa yhdistetään perheeseen, siis myös taikuuden kautta. Carnen-muorin ikä ei ole tiedossa, mutta hänen uskotaan olevan vanhempi kuin kukaan muu alueen-asukas. Hän kertoo Sapphirelle satojen vuosien takaisista tapahtumista kuin olisi ollut paikalla, ja häneen liitetään muitakin yliluonnollisia piirteitä. Hänen puoleensa käännytään yleensä ongelma tilanteissa ja näin sisaruksetkin tekevät Hän on siis eräänlainen suojelija. Hänen taikuutensa kerrotaan olevan pääasiassa hyvää ja palvelevan ihmistä.

Teoksessa on myös kohta, jossa sisarukset ovat vierailulla Carnen-muorin luona. Sapphire vertaa Conoria Carnen-muoriin ja tuntee että heissä on jotain samaa. Hänestä heillä molemmilla on “--paksu auringon paahtama iho ja kirkkaat tummat silmät.” (Ingo 162.) Vertailussa käytetty kuvakielikin viittaa maahan. Hän vertaa Conoria ja Carnen muoria toisiinsa myös jatkossa. Hänestä puhuessa käytetään sanoja ”lämpö” ja ”auringonpaiste” (Ingo 162) – myös nämä luonnehdinnat ilmentävät sitä, millaiseksi maa mieltyy teoksessa.

5 Identiteetti

Tässä osiossa käsittelemme Sapphiren identiteetin rakentumisen kannalta olennaisia tekijöitä. Aluksi tarkistelen merta keskittyen Sapphireen ja tämän isään, joille merellä on samankaltaisia merkityksiä. Asiaa on sivuttu jo aiemmin, mutta keskityn nyt meren funktioihin erityisesti Sapphiren identiteetin kannalta. Huomioin myös hieman muita perheenjäseniä, koska perheen merkitys Sapphirelle on niin tärkeä. Tämän jälkeen keskityn Sapphiren kokemiin

elämänmuutokseen hänen identiteettinsä rakentumisen näkökulmasta, sillä niihin viitataan teoksessa paljon. Suhteutan Sapphiren identiteetti-problematiikkaan myös hänen addiktionsa Ingoon.

5.1 Meri ja perhe

Teoksessa annetaan ymmärtää, että meri on tyttären ja isän yhteinen asia, minkä takia katson tähdelliseksi käsitellä myös isän suhdetta mereen enemmän. Samankaltaisia muita heille tärkeitä yhteisiä asioita teoksessa ei esitellä ja merta korostetaan. Käsittelen myös muiden perheenjäsenten suhtautumista mereen lyhyesti.

Kuten mainittua, teos alkaa merenneidosta kertovalla tarulla, jonka isä kertoo Sapphiredelle. Sapphired ihmettelee myöhemmin, miten ei pienenä kyseenalaistanut isänsä laajaa tietämystä. Tämä tuntui tietävän merestä enemmän kuin tarun alkuperäinen kertoja. Meri liittyy myös vahvasti heidän yhteisiin hetkiinsä, ja puhuessaan isästään Sapphired puhuu usein myös merestä. Teoksen takaumissa viitataan yleensä isän ja Sapphiredin yhteisiin hetkiin, jotka liittyvät mereen, esimerkiksi tarinaan merenneidosta tai isän tapaan laulaa Ingosta. Isän laulun Ingosta Sapphired yhdistää mereen tosin vasta itse Ingon löydettyään. Takautumista käy myös ilmi, kuinka hyvin Sapphiredin isä tämän tunsi.

“Isä tunsi minut liian hyvin, koska me olimme samanlaisia. Minä ja isä, äiti ja Conor. En minä rakastanut äitiä yhtään vähemmän mutta--” (Ingo 54.)

Takaumissa tosiaan myös korostetaan Sapphiredin ja tämän isän samankaltaisuutta.

Myös teoksen tarina merenneidosta kytetään suoraan Sapphiredin isään. Merenneitoon rakastuneella miehellä ja hänellä on sama nimi, ja he molemmat ovat hyviä laulajia. Juuri laulutaito hurmaa merenneidon tarinassa. Carnen-muori myös yhdistää isän tarinan mieheen ja antaa ymmärtää isän myös mahdollisesti polveutuvan tästä miehestä. Oleellista on se, että hän kertoo tarinan miehen rakastuneen sekä merenneitoon että mereen. Sapphiredin isän rakkaus mereen käy siis ilmi toistuvasti. Carnen-muori myös kertoo rakkauden mereen periytyvän Sapphiredin ja Conorin veressä, mutta näkyvän Sapphiredissa voimakkaammin.

Kuten Sapphiredille ja tämän isälle, merellä on omat merkityksensä myös muille Sapphiredin perheenjäsenille. Muut perheenjäsenet eivät kuitenkaan tunne samanlaista yhteyttä mereen. Conor viettää merellä paljon aikaa, mutta kokee Ingon ensisijaisesti uhkana ja heidän äitinsä taas pelkää merta.

Sapphired myös kokee Conorin tavoin meren vaaraksi perheelleen, mutta ei yhtä voimakkaasti. Meren näkemisen uhkana perheelle voidaan siis sanoa ilmenevän näillä kolmella perheenjäsenellä eri tavoin. Sapphiredin Äiti ei teoksessa enää Sapphiredin isän kadottua pelkää, koska hänen pelkonsa jo toteutui. Sisarukset taas alkavat pelätä isän katoamisen jälkeen ja löydettyään Ingon. Sapphired tosin oli jo ennen isänsä katoamista tyytyväinen siihen, ettei äiti liiku ikinä merellä joten, kumpikin vanhemmista ei voi kadota häneltä yhtä aikaa. Hän näki siis meren myös perhettä erottavana tekijänä jo lapsena, koska isä vietti siellä paljon aikaa. Mereen yhdistyy myös halu löytää isä. Sapphired aavistelee isän olevan Ingossa, ja Conorkin näkee tämän mahdollisena.

Sisarukset ovat viettäneet myös yhdessä paljon aikaa merellä, joten sitä voi pitää myös heidän yhteisenä asianaan, vaikka siitä ei puhuta samoin kun Sapphiredin ja isän suhtautumisesta mereen. Meri liittyy voimakkaasti perheen arkeen ja suhteisiin niin nykyisyydessä kuin

menneisyydessäkin. Käsittelen Sapphiren suhtautumista Ingoon vielä enemmän addiktiota koskevassa osuudessa.

5.2 Elämänmuutokset

Sapphiren identiteettikriisin voi katsoa johtuvan hänen kokemistaan suurista elämänmuutoksista. Muutokset koskevat eniten perhettä. Niiden lisäksi merkittävää on Ingon löytyminen, mihin myös perhe liittyy. Nämä muutokset selittävät Sapphiren kokemaa identiteettikriisiä. Isän kadottua lapset uskovat vielä vuoden kuluttuakin hänen olevan elossa, kun taas äiti ei usko hänen enää palaavan. Selvästi voidaan puhua perheen rikkoutumisesta ja sen kautta uusien roolien omaksumisesta sekä perheen sisäisten suhteiden muutoksesta.

Haluan tässä tarkastella perhettä hieman Douglasin käsitteiden pyhä ja lika kautta, jotka kääntyvät myös muotoon vieras ja yhteisyys. Nämä käsitteet ovat kulttuurissamme sisäänrakennettuja ja määrittelevät yhdessä sitä, mitä tulee karttaa ja mitä varjella. Kulttuurissamme perheeseen liitetään tiettyjä asioita, joita pidetään pyhänä tai yhteisyytenä ja jotka pitävät perheen yhtenäisenä ja toimivana. Perheen toimivuutta uhkaavat asiat nähdään likana tai vieraana. Perhe on tärkeä yhteisö, johon liitetään erityisiä piirteitä. Perheen sisäisiä uhkia ovat esimerkiksi perheenjäsenen tuleminen vieraaksi erilaisista syistä johtuen. (Jallinoja 2009, 12,15.)

Sapphiren perheessä isä on jollain tapaa vieraantunut. Sapphire myös pelkää muiden perheenjäsenten vieraantuvan itsestään ja äidin isästä. Näen tämän vieraantumisen tapahtuneen jo ennen katoamista, mutta vasta katoaminen johtaa isän poistumiseen perheestä kokonaan. Takaumissa annetaan ymmärtää isän ja äidin riidelleen paljon ja yhteisten myönteisten hetkien olleen harvinaisia. Isä ei aina sopeudu perhearkeen. Hän esimerkiksi haluaisi viettää aikaa äidin kanssa, mutta koska tämä ei voi jättää lapsia, lähtee isä itse vihaisena yksin ulos.

Myös isän katoaminen tuottaa vierautta, esimerkiksi äidin työssäkäynnin muodossa. Hänen on elätettävä perhe nyt yksin, minkä Sapphire ymmärtää, mutta se myös vähentää heidän yhteistä aikaansa suuresti. *Ingossa* mainitaan äidin ennen tehneen hänelle hennahoitoja hiuksiin, mikä on hidasta ja aikaa vievää puuhaa. Sapphire nautti hennahoidoista, koska tällöin hän koki äidin omistautuvan juuri hänelle. Töiden alettua tälle ei kuitenkaan ole aikaa. Äiti ehdottaa Sapphiren toistuvasti pyytäessä tekevänsä hoidon nopeasti, koska hänellä on kiire, mutta Sapphire kaipaa nimenomaan yhteistä ja kiireetöntä aikaa. Sapphire tuntee toisinaan, ettei hänellä enää ole perhettä. Äiti on paljon poissa, ja sisarukset ovat alkaneet riidellä Ingosta. Ennen Ingoa heidän suhdettaan kuvattiin ristiriidattomana.

Perhettä uhkaa Sapphiren mielestä myös äidin uusi miesystävä Roger. Vieras on perheeseen kuulumaton, joka on torjuttava. Tällainen rajankäynti on erityisen ratkaisevaa muutostilanteessa (Jallinoja 2009, 19). Rogerin tulo perheeseen tarkoittaisi Sapphiresta isän syrjäyttämistä ja perheen lopullista hajoamista.

Perheen sisäisten muutosten tärkeyttä Sapphiredelle voi pohtia myös yleisen perhekäsityksen kautta. Yleensä perheeseen on liitetty pitkäkestoisuus ja vahvat siteet (Jallinoja 2009, 14). Puhuessaan esimerkiksi veljestään Sapphire liittyy itsensä ja hänet usein yhteen. He tekevät paljon yhdessä, eikä hän halua Conorin olevan Ingossa ilman häntä. Sapphiredelle ainakin

vahvat siteet tuntuvat siis olevan tärkeitä, ja näyttäytyvän yhdessä vietettynä aikana. Hän pelkää siteiden häviävän yhdessä vietetyn ajan vähentyessä, eikä osaa hahmottaa perheen nykyistä tilannetta. Hän esimerkiksi toteaa;

Me olemme kolme ihmistä, jotka sattuvat asumaan samassa talossa (Ingo 152.) En aio jäädä kotiin pelkäämään yksinäni. En halua olla se, joka jätetään yksin. Tällä kertaa minä aion häipyä ennen kuin Conor ehtii. Painelen niin kauas, etten tarvitse heistä ketään (Ingo 154.)

Lainauksen perusteella voisi sanoa Sapphiren välillä tuntevan pelkojensa käyneen toteen. Hän myös näkee Ingon mahdollisuutena paeta yksinäisyyttään ja perhetilanteensa kohtaamista.

Vieraantumisen perheen sisäisenä uhkana kuvaa hyvin Sapphiren pelkoja ja perheen kokemia muutoksia, jotka taas vaikuttavat hänen käsitykseen itsestään. Sapphire pelkää perheensä puolesta eri tavoin, ja sen sisäiset muutokset vaikuttavat hänen ajatteluunsa ja toimintaansa. Hän pohtii paljon nykyistä perhettään yrittäen rajata, keitä siihen kuuluu ja mitkä asiat sitä uhkaavat. Perheen Muutokset ovat läsnä hänen nykyisissä ajatuksissaan ja takaumissaan. Voidaan sanoa että, teoksessa Sapphirea mietityttävät eniten perhe ja Ingo, jotka myös kietoutuvat toisiinsa.

Teoksessa myös kerrotaan, ettei Sapphire samaistu enää ikäisiinsä. Hänellä on yhteentörmäys luokkatoverinsa kanssa liittyen hänen isänsä katoamiseen. Ikätovereihin myös viitataan vain harvoin. Kokemukset voi nähdä myös ikään liittyvän erilaisuudentunteen kautta, mutta erilaisuutensa syyksi Sapphire nimeää perhetilanteensa. Sapphiren läheiset rajoittuvat siis hänen perheeseensä, mikä mielestäni korostaa perheen muutoksien vaikutusta hänen identiteettinsä.

Ingo on myös suuri elämänmuutos. Sapphire löytää kokonaisen uuden maailman, johon hän alkaa tuntea kaipuuta ja yhteenkuuluvuutta. Sisaruksista Sapphirella on voimakkaammat siteet Ingoon. Ingon löytyminen muuttaa myös Sapphiren näkemystä itsestään. Hän ei ole enää täysin maahan kuuluva ihminen. Meren perinnön vaikutuksen laajuus Sapphiren elämässä ei kuitenkaan vielä näy- sillä selitetään vain hänen kaipuutaan Ingoon.

5.3 Addiktio

Ingon merkitystä Sapphirelle kuvataan teoksessa kirjaimellisesti addiktiona. Carnen-muori selittää sanan Sapphirelle ja kieltää tätä juomasta suolavettä, jota Sapphire janoaa Ingon

vuoksi. Addiktiota Carterin muori kuvaa sanoin; “Kun on addiktio johonkin, sitä haluaa niin kovasti, että on valmis tekemään ihan mitä vain sitä saadakseen.” (Ingo 266). Tämän voi liittää myös Dunmoren mainitsemaan kaipaukseen ja intohimoon, jotka sopivat hyvin kuvailemaan myös addiktiota (Benedicte 2005, 36–37). Termin Addiktio käytöllä halutaankin ehkä korostaa näiden tunteiden voimakkuutta.

Ingoon liitetään myös laulu. Sapphiren isä laulaa toistuvasti Ingoon viittaavaa laulua. Teoksessa kerrotaan myös alkuperäisen Matthewin hurmanneen merenneidon juuri laulullaan. Teoksessa ei ilmene onko kyseessä peräti sama laulu. Sapphire kuulee myös toistuvasti mielessään laulua, jonka hän liittää Ingoon ja isäänsä. Laulu onkin sama, ja siinä lauletaan Ingoon menemisestä. Sapphire kuvailee laulua näin: “Tällä kertaa laulaja ei ole isä. Edes minun upea äänisellä isälläni ei ollut noin suloinen ääni. Laulun sulaisuus vetää minua puoleensa kuin magneetti.” (Ingo 148.)

Sapphire miettii siis laulun kuullessaan isäänsä ja tuntee jonkinlaista kaipuuta ja lopulta halua mennä Ingoon. Laulua voi verrata lumoukseen, ja sitä sanaa teoksessa myös käytetään laulun yhteydessä. Laulun seurauksena muu maailma myös katoaa Sapphiren ympärillä ja hän saattaa tehdä asioita tiedostamattaan. Laulua voi pohtia jonkinlaisena meren taikuutena, joka selvästi vaikuttaa Sapphiren addiktioon.

Teoksessa Conor on huolissaan siskostaan, koska ei koe tämän olevan kontrollissa Ingon suhteen. Sapphire saattaa esimerkiksi puhua heille tuntemattomalla merenkielellä tiedostamattaan. Conorin mielestä he eivät myöskään tunne Ingoa tarpeeksi hyvin tietääkseen, kuinka vaarallista siellä oikein on. Heillä on myös Ingon asukkaista eroavia näkemyksiä. Sapphirella Ingoon liittyy paljon sekavia tunteita, kun taas Conor kykenee ottamaan siihen etäisyyttä ja pohtimaan sitä järkipäisemmin. Connor pelkää myös Sapphiren katoavan Ingoon kuukausiksi tai kokonaan., kuten he pelkäävät isälle mahdollisesti käyneen. Myös addiktio koetaan uhkana perheelle, sen mahdollisesti vieraannuttaessa perheenjäsentä muusta perheestä.

Ingon luonteessa on paljon piirteitä, joita voisi peilata addiktioihin. Ingoissa itselle merkitsevät asiat, kuten Sapphiren tapauksessa perhe, hämärtyvät. Sapphire saattaa mennä Ingoon etsimään Conoria, mutta unohtaa tämän sinne päästyään: “Olen miltei unohtanut, että olen täällä koko paikassa vain siksi, että tulin etsimään häntä ja halusin viedä hänet kotiin.” (Ingo 107.) Addiktiota voisi kuvata myös ajan vääristyminen. Sapphire voi kokea olleensa Ingoissa

vain hetken, kun oikeasti kyse on tunteista. Ingo kuvataan arvaamattomana ja mahdollisesti vaarallisena, mutta siihen liittyy myös kauneutta ja houkuttelevuutta sekä mahdollisuus arjesta poikkeaviin seikkailuihin, mikä on myös verrattavissa adiktioon tai jopa huumeisiin. En kuitenkaan koe, että Ingo kokonaisuutena selittyisi addiktioon kautta- siinä on vain siihen verrattavia piirteitä.

Sapphire käy myös läpi muutoksen yrittäessään hengittää Ingossa. Hän ei pysty hengittämään ja uskoo kuolevansa. Sapphire näkee muistoja perheestään ja kuvia äidistään, joka odottaa häntä turhaan kotiin. Hän kuvailee kokemusta seuraavasti: "Ihmishengitykseni rippeet ryöpsähtävät kuplina suustani." (Ingo 98.) Samalla hän näkee mielessään kuvia ihmiselämästään. Hän puhuu kuin olisi jättämässä ihmisyytensä taakseen. Kuvat, joita hän näkee koskevat hänen perhettään, ja niiden kadotessa myös perheen merkitys hänelle hälvenee. Sapphiren pitää opetella hengittämään uudelleen, mikä viittaa suureen muutokseen. Tämä kertoo Ingon luonteesta, mutta on mielestäni verrattavissa myös addiktioon, joka muuttaa sekä addiktoituneen elämää, että tämän läheisten elämää laajasti.

Teoksessa on myös kuvattu fyysisiä muutoksia, joita Ingo Sapphiressa aiheuttaa. Jopa äiti, joka on tietämätön Ingosta, reagoi muutoksiin ajatellen Sapphiren olevan sairas. Sapphire kuvailee peilissä heijastuvaa kuvaansa näin:

Peili on täplikäs ja haalistunut. Maailma näyttää siinä vaaleanvihreältä, samanväriseltä kuin veden alla. Peilistä heijastuvat kalpeat kasvot. Hiukset roikkuvat olkapäilläni kuin levä. Silmien väriä ei erota, koska pupillit ovat hurjan suuret. Näytänkö todella tuollaiselta? (Ingo 137.)

Näkyviä muutoksia ovat siis ainakin kalpeus ja laajenneet pupillit, sekä hiusten huonokuntoisuus. Sapphirea kuvaillaan merellisin sanoin, ja hän itse yhdistää peilinmaailman mereen. Kuvailun hetkellä Sapphirella on voimakas halu takaisin Ingoon, ja veljen yrittäessä puhua hänelle hän kuulee vain meren laulua peilistä. Ingo vetää Sapphirea yhä voimakkaammin puoleensa peilin kautta, ja lopulta Connor rikkoo peilin, sanoen Sapphirelle Ingon olevan heitä molempia voimakkaampi.

6 Päätäntö

Tutkielmassani keskityin pohtimaan päähenkilön identiteetin rakentumista muutoksien keskellä. En lähtenyt hakemaan mitään lopputulosta, vaan halusin käsitellä identiteetin taustalla vaikuttavia asioita. Käsittelin identiteettiä Hallin käsityksien pohjalta, sillä nekin keskittyvät muutokseen. Hall koki identiteetin muodostuvan nimenomaan muutoksessa ja olevan alati muuttuva ja rakentuva asia, jossa ei tulla kuin keinotekoisiiin päätöksiin. Stuart Hall myös käsitteli erojen vaikutusta identiteetin kannalta sekä identiteetin kerronnallisuutta, mitkä selittävät hyvin Sapphiren identiteetin rakentumista. Sapphiren identiteetti rakentuu teoksessa pitkälti asioiden vertailussa, parien kautta, keskittyen eroihin, sekä takaumissa, joissa Sapphire kertoo menneisyyden muistoistaan. Kerronnallisuus on läsnä myös Ingossa, jossa Sapphiren tapa kertoa itsestään muuttuu.

Kävin läpi elementtien merkityksiä teoksessa yleisesti, mutta myös Sapphiren ja tämän perheen kokemina. Elementit ilmensivät mielestäni teoksen vastakkaisuuksia ja asioiden tarkastelua eroavaisuuksien kautta. Kuitenkaan, toisin kun aluksi voisi luulla, eivät nämä vastakkaisuudet osoittautuneet täysin vastakkaisiksi, vaan vuorovaikutteisiksi.

Totesin perheen ja Ingon olevan teoksessa päälinjallisia asioita ja peilasin niiden merkitystä Sapphiren identiteetin rakentumisen kannalta. Totesin niiden olevan myös siinä oleellisia. Käsittelin perhettä myös Douglasin termeillä vieras ja pyhä ilmentääkseni perheen merkitystä Sapphirelle sekä käsittelin siinä tapahtuvia muutoksia vieraantumisen kautta.

Tulin siihen tulokseen, että perheen kokemat laajat muutokset näkyvät Sapphiren identiteetin rakentumisessa hämmennyksenä ja epävarmuutena, jota hän usein pakenee Ingoon, joka näin on pakopaikka, jonka avulla tätä hämmennystä ja epävarmuutta käsitellään. Perheen ja Ingon voi myös nähdä vastakkainasetteluna Ingon ollessa teoksessa selvästi uhka perheelle. Isän katoaminen yhdistettiin teoksessa Ingoon toistuvasti, ja teoksessa Conor pelkäsi myös Sapphiren katoavan Ingoon. Ingon löytymiseen liitettiin myös meren perintö, jonka ilmeneminen Sapphiressa vaikuttaa laajasti hänen identiteettiinsä sen periaatteessa jakaantuessa maahan ja mereen. Teoksessa viitattiin mahdollisesti tulevaan tuomalla ilmi mahdollinen vaatimus valinnasta näiden kahden välillä.

Myös perheen muutoksista suurin, mistä muut sen muutokset johtuvat, eli isän katoaminen, liitetään Ingoon. Selvää vastausta isän katoamiseen ei vielä saada, koska *Ingo* on sarjansa ensimmäinen teos, mikä vaikuttaa myös tutkimukseeni siten, ettei mitään lopullista vielä voi

sanoa. Esimerkiksi Ingon luonne ja pitkäaikainen vaikutus Sapphireen on vielä epävarmaa, koska Ingo vasta esitellään ensimmäisessä osassa. Teoksen sijoittuminen sarjassa vaikutti myös tutkimuskysymyksen asetteluun.

Sapphireen identiteetin rakentuminen näkyy teoksessa siis perheenmuutoksien kautta pohdinnalla siitä, keitä hänen perheeseensä kuuluu. Onko isä esimerkiksi enää osa perhettä, miten äidin uusi miesystävä vaikuttaa perheeseen, onko hänen perheensä enää muutoksien jälkeen edes olemassa yhteisen ajanvieton vähentyessä ja kuuluuko hän enää perheeseen sen hänelle tärkeimmän ja samaistuttavimman henkilön kadottua?

Ingon vaikutus identiteetin rakentumiseen näkyy pohdinnassa siitä, kuinka paljon Sapphire sinne perintönsä kautta kuuluu ja miten tuo perintö näkyy hänessä. Ingon sisäisiin tapahtumiin reagoiminen, kuten sukeltajien pelastaminen, muokkaavat myös Sapphireen minäkäsitystä hänen joutuessaan uudenlaisiin tilanteisiin, joihin hänellä ei ole mitään ennakoivaa toimintamallia. Hänen tulee myös muodostaa Ingosta laajempi mielipide, mikä osittain tapahtuu hänen asettaessaan sille jonkinlaiset rajat.

Teoksessa päädytään siis tilanteeseen, jossa Sapphire pystyy ymmärtämään nykytilannettaan paremmin oltuaan hämmentynyt kaikista tapahtuneista ja tapahtuvista muutoksista ja asettumaan muuttuneeseen tilanteeseen – sen sijaan että joko pohtisi tilannetta sitä ymmärtämättä, tuntien itsensä siten ulkopuoliseksi, tai pakenisi tilanteen käsittelyä Ingoon, jossa nämä asiat hämärtyvät ja osin katoavat.

Lähteet

Primaarilähteet

Dunmore, Helen 2009 (2005). *Ingo Merenkansa*. Romaani [=Ingo]. (INGO, 2005). Suom. Paula Korhonen, Jyväskylä & Helsinki: Gummerus

Sekundaarilähteet

Benedicte, Page 2005. *Enchantment between land and sea*. Bookseller 5/2005, 36-37.

Hall, Stuart 1999. *Identiteetti*. Suom. ja toim. Mikko Lehtinen ja Juha Herkman. Tampere: Tammer-Paino, 10-156.

Karasma, Katri 2013. Nuori etsii identiteettiään. Teoksessa *Ihmejuttuja ja tavattomia tarinoita lasten ja nuortenkirjallisuuden maailma*. Toim. Katri Karasma ja Pirjo Suvilehto. Helsinki: BTJ Finland, 184.

Ihonen, Maria 2002. Fantastinen fiktio mahdollisten maailmojen valossa. Teoksessa *Merkkejä ja symboleja esseitä kirjallisuudesta ja sen tutkimuksesta*. Toim. Markku Lehtimäki. Tampere: Tampereen Yliopistopaino, 186.

Jallinoja, Riitta 2009. *Vieras perheessä*. Helsinki: Gaudeamus, 12-19.

Jääskeläinen, Pasi 2006. Komeron kautta toisaalle. Teoksessa *Ihmeen tuntua: näkökulmia lasten ja nuorten fantasiakirjallisuuteen*. Toim. Anne Leinonen ja Ismo Loivamaa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 83-84.

Leinonen, Anne 2006. Fantasian taikamaailma. Teoksessa *Ihmeen tuntua: näkökulmia lasten ja nuorten fantasiakirjallisuuteen*. Toim. Anne Leinonen ja Ismo Loivamaa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 37.

Sisättö, Vesa 2006. Fantasia ja Fantasiakirjallisuus. Teoksessa *Ihmeen tuntua: näkökulmia lasten ja nuorten fantasiakirjallisuuteen*. Toim. Anne Leinonen ja Ismo Loivamaa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 10-18.

Loikkanen, Maria 2006. Onnimanni, Lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja sen tutkimusta edistävä lehti 2/2006, 55.

Lahtinen, Toni 2013. Ilmastonmuutos lintukodossa. Teoksessa *Suomen nykykirjallisuus kaksi, Kirjallinen elämä ja yhteiskunta*. Toim. Mika Hallila, Yrjö Hosiaisuus, Sanna Karkulehto, Leena Kirstinä ja Jussi Ojajärvi. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 102-203.

Massey, Doreen 2008. *Samanaikainen tila*. Suom. Janne Rovio. Tampere: Vastapaino, 80-87.

Peltonen, Niko 2006. *Tähtivaeltaja*. 2/2006, 42.

Sinisalo, Johanna 2004. Fantasia lajityyppinä ja kirjailijan työvälineenä. Teoksessa *Fantasian monet maailmat*. Toim. Kristian Blomberg, Irma Hirsjävi ja Urpo Kovala. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 23.